ISSN 2783-5502 (online)
SOCIALINĖS GEROVĖS TYRIMAI
SOCIAL INQUIRY
INTO WELL-BEING
2026, 24(1), p. 123–143.

TĖVŲ, AUGINANČIŲ 1 TIPO CUKRINIU DIABETU SERGANČIUS VAIKUS, INFORMACIJOS PAIEŠKA IR DALIJIMASIS PATIRTIMI

Prof. dr. Vida Gudžinskienė
Mykolo Romerio universitetas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas +370 65019442
Elektroninis paštas vida.gudzinskiene@mruni.eu

Indrė Čergelytė-Podgrušienė
Mykolo Romerio universitetas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas +37060556295
Elektroninis paštas indre.podgrusiene@mruni.eu

DOI: 10.13165/SD-26-24-1-08

Anotacija

Straipsnyje analizuojami tėvų, auginančių 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus, informacijos poreikiai ir dalyvavimas socialinio tinklo „Facebook“ bendruomenėje. Jame pristatomi dokumentų analizės rezultatai, pagrįsti platformoje „Facebook“ veikiančios 1 tipo cukriniu diabetu sergančių vaikų tėvų grupės įrašų analize. Įrašai iš tėvų forumo buvo renkami nuo 2023 m. rugsėjo mėnesio iki 2024 m. rugsėjo mėnesio. Iš viso surinkta 310 tėvų įrašų, apimančių sveikatos temas. Duomenys analizuoti taikant kokybinę turinio analizę.

Tyrimu nustatyta, kad tėvai, kurie augina 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus, socialinių medijų erdvėje aktyviai diskutuoja apie įvairius ligos valdymo aspektus, teikia klausimus ir gauna atsakymus bei jiems aktualių žinių, dalijasi patirtimi, taip pat ugdosi praktinius lėtinės ligos valdymo įgūdžius ir formuojasi pozityvias nuostatas sveikatos saugojimo ir stiprinimo klausimais. Tyrimas parodė, kad tėvai ieško informacijos apie mitybą, fizinį aktyvumą, cukraus kiekio kraujyje kontrolę, insulino dozavimą, diabeto kontrolei skirtas technologijas ir psichologinę pagalbą. Teigtina, kad socialinių medijų bendruomenės gali būti reikšminga sveikatos žinių, įgūdžių ir vertybinių nuostatų bei tarpusavio paramos aplinka tėvams, auginantiems 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus. Analizuojant diskusijas socialiniuose

tinkluose išryškėjo, kad kritinėse situacijose (pvz., hipoglikemijos ar hiperglikemijos atvejais) tėvai dažnai kreipiasi pagalbos į grupes, tikėdamiesi greito atsako. Atkreiptinas dėmesys, kad tokiais atvejais pirmieji sureaguoja grupių administratoriai – jie pateikia skubių patarimų, kaip stabilizuoti gliukozės kiekį kraujyje. Šis aspektas leidžia daryti prielaidą, kad svarbus ne tik socialinių tinklų naudojimas, bet ir tai, kas juos administruoja. Jei administratoriai yra sveikatos priežiūros specialistai, jų teikiama informacija gali būti laikoma patikimesne ir saugesne pacientams, ypač kritinėse situacijose. Profesionalūs patarimai tokiose situacijose padeda ne tik laiku sureguliuoti gliukozės kiekį kraujyje, bet ir sumažinti galimų komplikacijų riziką, o tai prisideda prie optimalios vaiko ligos kontrolės. Be to, tėvai, bendraudami su kitais tėvais „Facebook“ grupėje, turi galimybę sužinoti apie naujausias technologijas.

Reikšminiai žodžiai: *1 tipo cukriniu diabetu sergantys vaikai; informacijos paieška; socialinės medijos.*

Įvadas

Cukrinis diabetas mokslinėje literatūroje apibūdinamas skirtingai. Remiantis Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO, 1946) apibrėžimu, cukrinis diabetas yra metabolinis sutrikimas, kuriam būdinga lėtinė hiperglikemija su angliavandenių, riebalų ir baltymų apykaitos sutrikimu, atsirandančiu dėl insulino sekrecijos, jo veikimo sutrikimų arba dėl abiejų priežasčių (International Diabetes Federation, 2021). Higienos instituto duomenimis (2023), Lietuvoje registruota daugiau kaip 9 tūkst. 1 tipo cukriniu diabetu sergančių asmenų, iš jų apie 1,1–1,2 tūkst. sudaro vaikai ir paaugliai iki 18 metų. Kasmet vaikams nustatoma kelios dešimtys naujų šios ligos atvejų. Taigi 1 tipo cukrinis diabetas yra reikšminga vaikų sveikatos problema ir reikalauja nuolatinės medicininės priežiūros bei aktyvaus tėvų dalyvavimo valdant ligą. Cukrinis diabetas yra sunki, lėtinė ir gyvybei pavojinga liga. Vaikui diagnozavus 1 tipo cukrinį diabetą, liga paveikia visą šeimą – ne tik sergantįjį, bet ir tėvus, brolius, seseris, senelius, šeimos rutiną ir ateities planus (Holtz ir Mitchell, 2023). Dažniausiai pasikeičia šeimos (brolių, seserų, tėvų, senelių) santykiai, nes atsiranda papildomų atsakomybių. Siekiant padėti ir patenkinti šeimų, kurios augina cukriniu diabetu sergančius vaikus, poreikius, pirmiausia reikia suprasti visų šeimos narių patiriamus išgyvenimus (Ustilaitė, Kuginytė-Arlauskienė ir Cvetkova, 2011). Kitas svarbus aspektas yra tai, kad tėvai, auginantys 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus, patiria įvairių iššūkių: finansinės išlaidos, laiko stoka ir emociniai išgyvenimai (Haegele, Holland ir Hill, 2022).

Mokslininkų grupė, Švedijoje atlikusi tyrimą su 27 paauglių, sergančių 1 tipo diabetu, tėvais, padarė išvadą, kad tėvų informacijos paieškos labai priklauso nuo vaiko amžiaus, ligos eigos ir šeimos gyvenimo situacijos. Tėvai dažnai naudojasi internetu, socialiniais tinklais ir kitais tėvų forumais, tačiau labiausiai vis tiek pasitiki sveikatos priežiūros specialistų pateikta informacija. Mokslininkai pabrėžė, kad patikimų internetinių informacijos

šaltinių kūrimas yra svarbus tėvų paramai (Nordfeldt, Ängarne-Lindberg, Nordwall ir Krevers, 2013). Belgijos mokslininkai atliko tyrimą, kuriame buvo analizuojamos tėvų baimės ir informacijos dėl vaikų ateities, kai vaikas serga 1 tipo diabetu, poreikiai. Tėvai aktyviai ieško informacijos apie savarankiškumo ugdymą, komplikacijų prevenciją ir diabeto valdymo technologijas. Tyrimas parodė, kad informacijos paieška yra susijusi su tėvų nerimu ir siekiu geriau pasiruošti vaiko savarankiškam ligos valdymui ateityje (Doutreluingne, Hellemans, Toelen ir Casteels, 2025). Jungtinėje Karalystėje atlikta sisteminė kelių tyrimų rezultatų analizė atskleidė, kad tėvai nuolat ieško informacijos apie vaikų diabeto valdymą, nes kasdien susiduria su sudėtingais sprendimais dėl insulino dozavimo, vaiko mitybos ir jo fizinio aktyvumo. Daugelis tėvų nurodė, kad nustačius diagnozę jie patiria informacijos perteklių, negeba jos tinkamai priimti ir apdoroti, tačiau vėliau susiduria su praktinių žinių trūkumu. Tyrime pabrėžtas nuolatinės, aiškiai ir lengvai prieinamos informacijos ir specialistų konsultacijų poreikis (Kimbell, Lawton, Boughton, Hovorka ir Rankin, 2021). Zhao ir kt. (2025) nustatė, kad tėvai, kurių vaikai 1 tipo cukriniu diabetu serga jaunesni, patiria didesnį stresą ir dažniau ieško informacijos apie ligos kontrolę, hipoglikemijos prevenciją ir kasdienį gydymo valdymą. Tyrime akcentuojama, kad informacijos paieška dažnai siejama su tėvų nerimu ir poreikiu geriau kontroliuoti vaiko ligą. Užsienio mokslininkai Boogerd, Maas-van Schaaijk, Noordam, Marks ir Verhaak (2015), atlikę tyrimą, kuriame dalyvavo tėvai, auginantys 1 tipo diabetu sergančius 2–12 metų vaikus, nustatė, kad tėvai aktyviai ieško informacijos apie ligos valdymą, ypač internete, tačiau jiems svarbus informacijos patikimumas ir specialistų patvirtinimas. Tyrimas, atliktas Olandijoje, atskleidė, kad tėvai dažnai jaučia informacijos apie kasdienį diabeto valdymą trūkumą ir pageidauja daugiau patikimų skaitmeninių informacijos šaltinių. Skirtingų šalių tyrimai rodo, kad tėvai, auginantys 1 tipo diabetu sergančius vaikus, labai aktyviai ieško informacijos apie ligos valdymą, ypač diagnozės pradžioje ir kol vaikai yra jaunesni. Dažniausi informacijos šaltiniai yra sveikatos priežiūros specialistai, internetas, tėvų bendruomenės ir socialiniai tinklai. Vis dėlto mokslininkai pabrėžia, kad tėvams labai svarbus patikimas, aiškus ir praktinis informacijos pateikimas, nes informacijos trūkumas arba nepatikimi šaltiniai gali didinti tėvų stresą ir apsunkinti vaikų ligos kontrolę ar net pakenkti vaiko sveikatai. Tėvams ypač svarbu turėti pakankamai žinių apie cukrinio diabeto ligą ir galimas komplikacijas, kurios padėtų išsiugdyti reikiamus ligos kontrolės įgūdžius ir leistų atpažinti pirmuosius komplikacijų požymius. Dalis tėvų vis dar susiduria su informacijos trūkumu, todėl aktyviai ieško informacijos ir paramos socialinių tinklų bendruomenėse. Taigi platformoje „Facebook“ veikiančios tėvų grupės tampa informacijos sklaidos kanalu, be to, suteikia tėvams galimybę tarpusavyje dalytis patirtimi. Tačiau mokslinėje literatūroje vis dar trūksta tyrimų, kuriuose būtų nagrinėjami 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus auginančių tėvų informacijos poreikiai ir jų dalyvavimo „Facebook“ bendruomenėse patirtis Lietuvos kontekste. Moksliniais tyrimais pagrįsti duomenys ir jais remiantis suformuluotos praktinės rekomendacijos gali būti naudingos edukologijos mokslui ir specialistams, dirbantiems su 1 tipo cukriniu diabetu sergančiais vaikais ir jų šeimomis. **Tyrimo objektas** – 1 tipo

cukriniu diabetu sergančius vaikus auginančių tėvų dalyvavimo „Facebook“ bendruomenėje patirtys, ieškant informacijos ir dalijantis su liga susijusia patirtimi.

Tyrimo tikslas – atskleisti tėvų, auginančių 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus, informacijos poreikius ir patirtis socialinio tinklo „Facebook“ bendruomenėje.

Tyrimo klausimai:

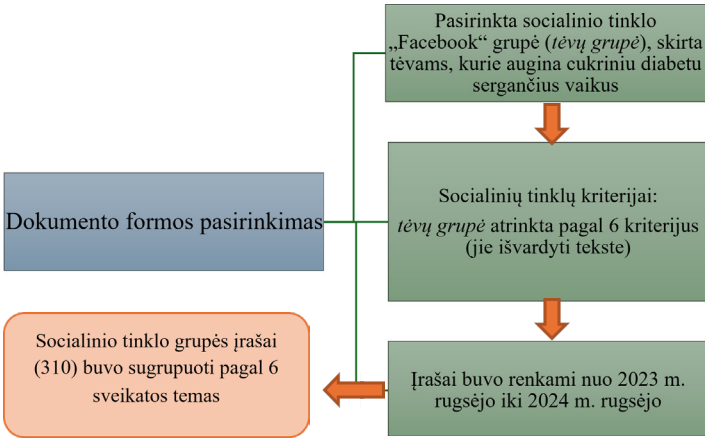
1. Kokios aktualiausios sveikatos informacijos tėvai, auginantys 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus, ieško „Facebook“ bendruomenėje?
2. Kokiomis patirtimis ir praktiniais patarimais tėvai dalijasi virtualioje „Facebook“ bendruomenėje?

Tyrimo metodika ir tiriamieji. Šiame tyrime taikyta dokumentų analizė, analizuojant socialinio tinklo „Facebook“ grupės, vienijančios 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus auginančius tėvus, įrašus ir komentarus. Tyrimu siekta atskleisti tėvų informacijos poreikius, dalijimosi patirtimi aspektus ir sveikatos žinių formavimąsi virtualioje bendruomenėje.

Tyrimo kontekstas ir duomenų atranka. Tyrimo duomenys rinkti iš socialinio tinklo „Facebook“ grupių, vienijančių 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus auginančius tėvus. Šiose virtualiose bendruomenėse tėvai dalijasi ligos valdymo patirtimi, ieško informacijos apie sveikatos priežiūrą ir teikia emocinę paramą vieni kitiems. Platformoje „Facebook“ buvo rastos kelios cukriniu diabetu sergančius asmenis ir jų artimuosius vienijančios grupės, tačiau tyrimui atrinkta viena aktyviai veikianti tėvų bendruomenė. Tyrime ši grupė įvardijama kaip tėvų grupė. Grupės pavadinimas neskelbiamas siekiant užtikrinti dalyvių konfidencialumą. Tėvų grupė dokumentų analizei pasirinkta pagal šiuos kriterijus:

- grupėje dalyvauja kompetentingi specialistai (slaugytoja diabetologė, psichologė, Diabeto asociacijos atstovai), išmanantys cukrinio diabeto valdymą ir priežiūrą;
- grupę administruoja ir prižiūri kompetentingi specialistai, kurie prireikus koreguoja pateikiamą informaciją, kad ji atitiktų mokslu pagrįstas rekomendacijas;
- grupė vienija tėvus, auginančius cukriniu diabetu sergančius vaikus;
- grupė yra aktyvi – per dieną paskelbiama apie 6–8 naujus įrašus, joje yra daugiau nei 1000 narių;
- grupėje tėvai dalijasi sveikatos žiniomis, teikia patarimus apie įgūdžių, svarbių ligos valdymui, įgijimą ir jų reikšmę, keičiasi nuomonėmis, akcentuojamos tam tikros vertybinės nuostatos, susijusios su ligos valdymu.

Analizei buvo atrenkami su sveikatos temomis susiję įrašai ir komentarai, kuriuose aptariami gliukozės kontrolės, insulino dozavimo, mitybos, fizinio aktyvumo, diabeto valdymo technologijų ir emocinės pagalbos klausimai. Analizuojant grupės diskusijas siekta atskleisti tėvų informacijos poreikius, sveikatos žinių formavimąsi ir dalijimosi patirtimi aspektus (1 pav.).

1 pav. Socialinio tinklo „Facebook“ grupės atrankos ir tyrimo duomenų rinkimo etapai

Fig. 1. Stages of selecting a Facebook group and collecting research data

Tyrimo duomenys buvo renkami nuo 2023 m. rugsėjo iki 2024 m. rugsėjo. Analizei atrinkta 310 tėvų grupės įrašų ir komentarų, susijusių su sveikatos temomis ir 1 tipo cukrinio diabeto valdymu. Į analizę buvo įtraukti įrašai, kuriuose aptariami gliukozės kiekio kraujyje kontrolės, insulino dozavimo, mitybos, fizinio aktyvumo, diabeto valdymo technologijų ir emocinės pagalbos klausimai. Į analizę nebuvo įtraukti reklaminio pobūdžio, su tyrimo tema nesusiję ar pasikartojantys įrašai. Analizuoti įrašai buvo archyvuojami ir nuasmeninami pašalinant informaciją, galinčią atskleisti dalyvių tapatybę. Tyrimo rezultatų pristatyme pateikiamos tik nuasmenintos įrašų ištraukos kaip iliustraciniai pavyzdžiai.

Tyrimo etika. Atliekant tyrimą laikytasi pagrindinių socialinių mokslų tyrimų etikos principų: savanoriškumo, konfidencialumo, anonimiškumo ir duomenų apsaugos. Kadangi tyrimo duomenys buvo renkami iš privačios „Facebook“ bendruomenės, prieš pradedant duomenų rinkimą buvo gautas grupės administratorių leidimas analizuoti įrašus moksliniais tikslais. Siekiant užtikrinti tyrimo dalyvių anonimiškumą, iš analizuojamų įrašų pašalinti visi asmens duomenys ir identifikavimo požymiai (vardai, pavardės, vartotojų vardai ir kita asmens tapatybę atskleidžianti informacija). Tyrimo metu nebuvo viešinamas grupės pavadinimas, siekiant apsaugoti bendruomenės narių privatumą. Surinkti duomenys naudoti tik mokslinio tyrimo tikslais.

Duomenų analizė. Duomenys analizuoti taikant kokybinę turinio analizę. Pirmiausia buvo atrenkami su sveikatos temomis susiję įrašai ir komentarai pagal raktažodžius „sveikata“, „kontrolė“, „diabeto technologijos“, „sveika mityba“, „fizinis aktyvumas“, „emocijos“, „pagalba“. Atrinkti įrašai ir komentarai buvo kelis kartus skaitomi, siekiant identifikuoti

pasikartojančias temas ir prasminius vienetus. Vėliau duomenys buvo koduojami ir grupuojami į temines kategorijas pagal jų turinį. Analizės metu išskirtos temos, susijusios su tėvų informacijos poreikiais, ligos valdymo praktika, emocine parama, technologijų naudojimu ir dalijimusi patirtimi. Iš viso išanalizuota 310 įrašų ir komentarų, susijusių su sveikatos temomis.

Tėvų, kurie augina 1 tipo diabetu sergančius vaikus, informacijos poreikiai „Facebook" grupėje

Atlikus socialinio tinklo „Facebook" tėvų grupės įrašų analizę išryškėjo šešios pagrindinės temos: mityba, fizinis aktyvumas, cukraus kiekio kraujyje valdymas, insulino dozavimas, diabeto valdymo technologijos ir psichologinė parama. Šios temos atskleidžia tėvų informacijos paieškos, dalijimosi patirtimi ir mokymosi socialinių medijų bendruomenėje patirtis, valdant vaikų 1 tipo cukrinį diabetą (1 lentelė).

1 lentelė. Tėvų patirtys, susijusios su informacijos paieškos poreikiais

1. Table. Parents' experiences related to information-seeking needs

Sveikatos temų paieška socialinėje medijoje			
Sveikatos tema	**Įgyjamos žinios**	**Ugdomi įgūdžiai**	**Formuojamos vertybinės nuostatos**
Mityba	Angliavandenių, baltymų ir riebalų skaičiavimas; maisto produktų pasirinkimas; dienos ar savaitės meniu sudarymas	Gebėjimas apskaičiuoti maistinių medžiagų kiekį patiekaluose; pasirinkti tinkamus maisto produktus vaikui, sergančiam diabetu	Suvokimas, kad tinkama mityba yra svarbi ligos kontrolei ir vaiko sveikatai
Fizinis aktyvumas ir diabetas	Sporto šakų pasirinkimas; fizinio aktyvumo poveikis gliukozės kiekiui; insulino poreikis fizinės veiklos metu	Gebėjimas įvertinti fizinio aktyvumo poveikį gliukozei, pasirinkti tinkamą sporto veiklą	Požiūris, kad fizinis aktyvumas padeda stiprinti vaiko sveikatą ir gerinti gyvenimo kokybę
Cukraus kiekio kraujyje valdymas	Cukraus kiekio svyravimo priežastys; hipoglikemijos ir hiperglikemijos valdymas; ligos poveikis gliukozės kontrolei	Gebėjimas atpažinti kritines situacijas ir imtis veiksmų siekiant sureguliuoti cukraus kiekį kraujyje	Suvokimas, kad optimali gliukozės kontrolė padeda išvengti komplikacijų

Insulinas ir jo poreikis	Insulino bazės nustatymas; insulino dozės apskaičiavimas; insulino korekcija	Gebėjimas apskaičiuoti ir koreguoti insulino dozes pagal situaciją	Atsakingumo ir kruopštumo svarba valdant lėtinę ligą
Diabeto kontrolės technologijos	Sensorių, insulino pompų ir išmaniųjų programėlių naudojimas	Gebėjimas pasirinkti ir naudoti technologijas gliukozės stebėjimui ir ligos kontrolei	Požiūris, kad technologijos palengvina ligos kontrolę ir kasdienį gyvenimą
Psichologinė parama	Informacija apie emocijų valdymą, psichologinę pagalbą	Gebėjimas įveikti stresą, priimti vaiko ligą ir ieškoti paramos	Suvokimas, kad bendruomenės palaikymas padeda susitaikyti su liga ir išlaikyti emocinę pusiausvyrą

Iš lentelės matyti, kad tėvai, kurie augina 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus, ieško informacijos, susijusios su geresne ligos kontrole: apie mitybą, fizinį aktyvumą, cukraus kiekio kraujyje suvaldymą ir diabeto kontrolės technologijas. Socialinių medijų aplinkoje tėvai taip pat ieško psichologinės pagalbos ir paramos, ypač ligos pradžioje, kai pasikeičia visas šeimos gyvenimas, atsiranda papildomų įsipareigojimų ir tas adapatacijos periodas būna psichologiškai sunkus. Visus minėtus elementus aptarsime plačiau.

Išanalizavus „Facebook“ grupės tėvų įrašus nustatyta, kad viena aktualiausių diskusinių temų socialinio tinklo bendruomenėje yra susijusi su mityba. Tėvai aktyviai ieško informacijos apie angliavandenių, baltymų ir riebalų skaičiavimą įvairiuose patiekaluose, teiraujasi, kaip sudaryti tinkamą dienos ar savaitės meniu 1 tipo cukriniu diabetu sergančiam vaikui. Jie dažnai užduoda praktinius klausimus apie maisto produktų sudėtį ir jų poveikį cukraus kiekiui kraujyje; tai iliustruoja šie klausimai:

> *„Laba diena, mes naujokai, gal galite pasakyti, ar yra kokia lentelė, pagal kurią galima skaičiuoti angliavandenius?“*
>
> *„Sveiki, kaip skaičiuojate balandėliams angliavandenius?“*
>
> *„Sveiki, padėkit, kaip apskaičiuoti varškės apkepui baltymus?“*
>
> *„SOS. Reikia pagalbos su riebalų ir baltymų skaičiavimu kugelio patiekalui.“*
>
> *„Laba diena, esame visai dar naujokai, kaip jūs skaičiuojate anglis makaronams ir grikiams?“*

„Facebook“ grupėje tėvai, auginantys cukriniu diabetu sergančius vaikus, teiraujasi informacijos apie meniu sudarymą dienai, savaitei ar mėnesiui ir apie tai, kokius maisto produktus parinkti vaikui, kuris serga cukriniu diabetu:

„Gal kas iš mamyčių esate pasidariusios meniu? Pusryčiams, pietums ir vakarienei? Prašau pasidalinti, jau nebežinau, ką ir duoti.“

„Sveiki, prašau, pasidalinkite meniu, ką duodate savo vaikučiams, kad nekeltų labai cukraus?“

„Help. Kokius maisto produktus atsirinkti ir gėrimus, kurie yra tinkami vaikui?“

„Laba diena, gal turite kas susidarę meniu visai savaitei ir galėtumėte pasidalinti? Mes dar mokomės ir mums trūksta žinių kaip tinkamai susidėlioti valgiaraštį.“

Taigi socialinio tinklo „Facebook“ tėvų grupės įrašų analizė atskleidė, kad tėvai, bendraudami su kitais tėvais ir dalydamiesi patirtimi, padeda vieni kitiems įgyti sveikatos žinių ir įgūdžių, susijusių su mityba, maisto produktų pasirinkimu ir jų poveikiu cukraus kiekiui kraujyje, ir formuojasi vertybinę nuostatą, kad tinkama mityba yra svarbi ligos kontrolei ir vaiko sveikatai. Papasakodami, kaip sekėsi sudėlioti vaikui meniu dienai, savaitei ar ilgesniam laikui, ir šį valgiaraštį pateikdami grupei, tėvai ne tik užmezga kontaktą, bet ir stengiasi padėti vieni kitiems, paaiškinti, pasidalyti informacija. Socialinio tinklo grupėje užduodami klausimus apie mitybą, tėvai sulaukia atsakymų ir patarimų, kaip apskaičiuoti angliavandenius, riebalus ir baltymus maisto produktuose:

„Aš sveriu 200 gr. plius padažas, duodu 25 anglių, mums tinka.“

„Apkepui apkepas nelygu. Klausimas, kokie miltai, kiek varškės, ar dėjot cukraus, ar ne.“

„Kugeliui skaičiuoti reiktų taip: 100 gr. 20 angliavandenių.“

„Turiu lenteles, kaip apskaičiuoti baltymus ir riebalus, atsiųsiu Jums, ten labai aiškiai viskas parašyta.“

Tėvai, klausiantys patarimų dėl vaiko meniu sudarymo ir maisto produktų parinkimo, sulaukia komentarų ir atsakymų su labai konkrečia informacija. Kai kurie tėvai pasidalija turimais valgiaraščiais ir receptais, pagal kuriuos gamina savo vaikams:

„Galima vakarienei duoti lęšių sriubą.“

„Siūlyčiau žuvytę su daržovėmis, daržovių blynus (orkaitėje keptus, be riebalų), kruopas su daržovėmis ir truputį grietinėlės.“

„Makaronai su daržovėmis ir pienu.“

„Meniu turiu, tai jums įmesiu į privačią žinutę.“

Taigi tėvai, bendradarbiaudami socialinėje grupėje „Facebook“ ir dalydamiesi patirtimi, padeda kitiems tėvams įgyti ar pagilinti sveikatos kompetencijos žinias, susijusias su vaiko ligos valdymu. Iš atsakymų išryškėja, kad tėvai socialinėje grupėje vieni kitiems

padeda formuoti sveikatos kompetencijos įgūdžius: išmokti pasirinkti maisto produktus ir gėrimus, tinkančius I tipo diabetu sergančiam vaikui, įgyti įgūdžių skaičiuoti angliavandenius, riebalus ir baltymus maisto produktuose ir patiekaluose, sudaryti meniu dienai ar savaitei. Analizuoti įrašai rodo, kad tėvų mokymasis vyksta sprendžiant realias kasdienes problemas. Klausimus dažniausiai užduoda neseniai su liga susidūrusios šeimos, o daugiau patirties turintys tėvai pateikia konkrečių pavyzdžių ir rekomendacijų. Taip bendruomenėje vyksta patirties perdavimas, padedantis naujiems grupės nariams greičiau įgyti praktinių mitybos planavimo kompetencijų.

Išanalizavus socialinio tinklo tėvų grupės įrašus nustatyta, kad tėvai taip pat aktyviai diskutuoja apie vaiko fizinį aktyvumą ir jo poveikį cukraus kiekiui kraujyje. Jie užduoda klausimus apie sporto šakų pasirinkimą vaikui, insulino poreikį fizinio aktyvumo metu ir cukraus kiekio kraujyje valdymą jam sportuojant kasdien ar dalyvaujant varžybose. Pavyzdžiui, tėvų įrašuose pateikiami tokie klausimai:

> *„Sveiki visi, susirgus diabetu, ar yra kokių apribojimų sportui?“*
>
> *„Prieš sportą kaip daryti – leistis insuliną ar ne?“*
>
> *„Sveiki, pasisakykite, kas dalyvaujate varžybose. Jei reikia palaukti, ar leidžiatės? Kiek? Kaip darote? Mums daugiau laukti reikia, jei aktyviai sportuoti.“*
>
> *„Jei vaikas dalyvauja varžybose, kaip reguliuojate cukraus kiekį kraujyje?“*

Tėvai, atsakydami į pateiktus klausimus, dalijasi savo patirtimi ir pataria, kaip tinkamai kontroliuoti cukraus kiekį kraujyje fizinės veiklos ar sporto varžybų metu, aišku, pirmiausia paisant vaiko sveikatos būklės:

> *„Sportuoti gali vaikai viską, tik aišku, reikia atsirinkti pagal savo vaiko sveikatos būklę, kokį sportą ar užsiėmimą pasirinkti.“*
>
> *„Patarimas toks, visada būtina prieš bet kokią fizinę veiklą pasimatuoti cukrų ir tada matysite, ką reikia daryti.“*
>
> *„Visada reikia turėti varžybų metu ar sporto metu skystos gliukozės, jei staigiai kristų cukrus, išgerti gliukozę ir viskas susitvarkys.“*
>
> *„Laikyti cukrų prieš sportą 8 ir tada prieš pat fizinę veiklą suvalgyti kokį bananą, mums tai labai padeda.“*

Taigi tėvai, kurie augina cukriniu diabetu sergančius vaikus, bendradarbiaudami per socialinius tinklus, juose dalydamiesi savo patirtimi įgyja šių sveikatos žinių ir įgūdžių: išmoksta parinkti vaikui tinkamą sporto šaką, kontroliuoti cukraus kiekį kraujyje, kai vaikas sportuoja, įvertinti ir apskaičiuoti insulino poreikį užsiimant fizine veikla:

> *„Ačiū visiems, kas atsakėte ir patarėte, sulaukiau daug Jūsų komentarų, išbandėme sporto metu ir varžybų metų laikyti cukrų apie 8 ir mums pavyko.“*

„Supratau, bandysim žaisti futbolą, vaikas užsimanė ir nori, bet bijojau dėl cukraus valdymo, bet išbandysim Jūsų patarimus.“

„Ačiū Jums labai, pritaikysiu Jūsų patarimus praktiškai ir pamatysime, kas mums tinka.“

Tyrimas parodė, kad kitų tėvų, auginančių cukriniu diabetu sergančius vaikus, patarimus ir pamokymus sveikatos temomis tėvai išbando ir pritaiko kontroliuodami cukraus kiekio kraujyje kontrolei vaiko fizinės veiklos. Tėvai įgyja sveikatos kompetencijos žinių ir ugdosi įgūdžius, susijusius su fiziniu aktyvumu ir diabeto valdymu. Nuotoliniu būdu (per tėvų grupę) bendraudami su kitais tėvais, jie formuojasi vertybines nuostatas, kad vaikas, sergantis cukriniu diabetu, gali sportuoti ir būti fiziškai aktyvus. Be to „Facebook“ grupėje bendradarbiaujantys tėvai motyvuoja vieni kitus ne tik skatinti 1 tipo cukriniu diabetu sergančių vaikų fizinį aktyvumą, bet ir pačius būti aktyvius ir taip savo pavyzdžiu formuoti teigiamą vaiko požiūrį į fizinį aktyvumą, kaip sveikatos stiprinimo ir gyvenimo kokybės gerinimo šaltinį.

Atlikus socialinio tinklo tėvų grupės įrašų analizę paaiškėjo, kad tėvai socialinėje grupėje daugiausia ieško informacijos apie cukraus kiekio kraujyje suvaldymą. Jie teiraujasi apie cukraus kiekio svyravimo priežastis, hipoglikemijos ir hiperglikemijos valdymą ir cukraus kiekio kontrolę įvairiose situacijose. Pavyzdžiui, tėvai klausia:

„Sveiki, tie, kas naudoja pompą, ar pavyksta susitvarkyti su cukraus padidėjimu ligos metu? Mums COVID, tai 9,9 laikosi visą dieną? Gal kažką patarsit?“

„Siurprizai su cukrumi, vakare užkyla iki 12–14, pavalgo, korekciją darom, po kokio pusvalandžio krenta žiauriai žemyn.“

„Sveiki, Hipoglikemijos atveju mažam vaikui galima ar negalima duoti pieno?“

„Sveiki, mums nuo 17 valandos vakaro labai kyla cukrus, kaip manote, kas gali tai lemti?“

„Sveiki, reikia pagalbos pasidalint patirtimi valdant cukriukus remisijos metu. Pas mus šokinėja, darai korekcijas ir vis tiek kyla.“

„Labas vakaras, gal yra kam taip buvę, visą naktį cukrus krito, nuo ryto irgi cukrus krito, pavalgo taip pat krenta. Panika, nežinau, kur dėtis, gal ką patarsit??“

„Sveiki, ar galima vaikui duoti gliukozės ar kažko kito, kai cukrus nukrenta?“

Atkreiptinas dėmesys, kad kiti tėvai, atsakydami į pateiktus klausimus, pateikia klausiantiems tėvams patarimų ir dalijasi savo patirtimi, kaip elgtis tam tikrose situacijose. Taigi socialinio tinklo bendruomenėje vyksta aktyvus dalijimasis informacija ir patirtimi, padedantis tėvams geriau suprasti cukraus kiekio kraujyje valdymo principus, jie gauna

konkrečių patarimų beveik realiu laiku (per 5–10 minučių). Atsakymų pavyzdžiai:

> *„Sveiki, gal pabandykite palaukti po susileidimo, prieš pradedant valgyti. Žinoma, koks cukrus prieš tai, jei aukštesnis, tai tikrai palaukit.“*
>
> *„Tikrai nieko blogo pienukas, mums visada jis tinka pakeliant cukraus kiekį kraujyje.“*
>
> *„Su pompa tikrai lengviau kontroliuoti cukraus kiekį kraujyje, galima insuliną automatiškai pareguliuoti.“*
>
> *„Skysčių daugiau reikia gerti, jei naudojate pompą, ir turėtų viskas susitvarkyti.“*
>
> *„Gliukozei pakelti galima duoti ledinuką, medaus, banano ar vynuogių.“*

Tyrimo rezultatai rodo, kad uždavę klausimus tėvai gana operatyviai gauna atsakymus ir patarimų, kaip elgtis tam tikroje situacijoje, išbando gautus patarimus praktiškai ir taip įgyja sveikatos kompetencijos įgūdžių, reikalingų vaiko ligai gerai valdyti. Tyrimo duomenys liudija, kad tėvai bendruomenę naudoja kaip operatyvios konsultacijos erdvę. Gauti atsakymai tampa ne tik informacijos šaltiniu, bet ir mokymosi priemone, leidžiančia geriau suprasti gliukozės kontrolės principus ir savarankiškai priimti sprendimus ateityje.

> *„Ačiū, tikrai nesitikėjau tiek patarimų ir pagalbos. Ačiū, viską išbandysim.“*
>
> *„Ačiū labai už patarimus ir pagalbą, bananą pabandžiau, kitus pasiūlytus variantus bandysime visa tai įgyvendint.“*
>
> *„Ačiū, kad padedate, net nežinau, kur reikėtų kreiptis, jei ne Jūs.“*

Nors literatūroje dažnai akcentuojama socialinių tinklų reikšmė informacijos prieinamumui, šio tyrimo kontekste išryškėja ir kita svarbi dimensija – turinio patikimumas ir administravimas. Analizuojant diskusijas socialiniuose tinkluose pastebėta, kad kritinėse situacijose (pvz., hipoglikemijos ar hiperglikemijos atvejais) vartotojai dažnai kreipiasi pagalbos, tikėdamiesi greito atsako. Tokiais atvejais pirmieji sureaguoja grupių administratoriai – jie pateikia skubių patarimų, padedančių stabilizuoti gliukozės kiekį kraujyje.

Šis aspektas leidžia daryti prielaidą, kad svarbus ne tik socialinių tinklų naudojimas, bet ir tai, kas juos administruoja. Jei administratoriai yra sveikatos priežiūros specialistai, jų teikiama informacija gali būti laikoma patikimesne ir saugesne pacientams, ypač kritinėse situacijose. Profesionalūs patarimai tokiose situacijose padeda ne tik laiku sureguliuoti gliukozės kiekį kraujyje, bet ir sumažinti galimų komplikacijų riziką, o tai prisideda prie optimalios ligos kontrolės

Analizuojant socialinio tinklo „Facebook“ grupės įrašus taip pat nustatyta, kad tėvai aktyviai diskutuoja apie insulino dozes, jo poreikį ir jų koregavimą. Tėvams aktualūs klausimai, kaip apskaičiuoti insulino kiekį pagal suvartotus angliavandenius ir kaip koreguoti insulino dozes įvairiose situacijose. Tai iliustruoja šie teiginiai:

„Ar yra kokia lentelė, pagal kurią būtų galima apskaičiuoti, kiek reikia insulino ant kiek angliavandenių?“

„Kaip darote su insulinu valgant blynus?“

„Pasidalinkite patartimi, kaip valgote blynus su pompa? Ar didinate bazę kažkuriam laikui?“

„Ar tik boliusą leidžiate?“

Atkreiptinas dėmesys, kad kiti tėvai, atsakydami į pateiktus klausimus, komentuoja labai išsamiai, pateikia pavyzdžių iš savo gyvenimo, žiniomis dalijasi atsakingai ir pataria, į kokį specialistą kreiptis:

„Yra lentelė, tuoj aš Jums atsiųsiu.“

„Galiu rekomenduoti, kreipkitės į [vardas]. Jums tikrai padės ir paaiškins viską.“

„Pirmiausia reikia išsiaiškinti ir tiksliai žinoti, kokia yra blynų sudėtis, tada galime kalbėti, ką reikia daryti.“

Po tėvų diskusijų visada suteikiamas grįžtamasis ryšis, pasidalijama, kaip jiems sekėsi tai įgyvendinti:

„Ačiū labai, man dabar viskas aiškiau ir praktiškai išbandėme ir žinote ką? Viskas gerai gavosi.“

„Ačiū už pagalbą, patarimus ir už komentarus, negalvojau, kad tiek daug gausiu naudingų patarimų.“

Taigi tėvai, bendraudami ir bendradarbiaudami tarpusavyje, įgyja sveikatos žinių ir ugdosi įgūdžius, kaip tinkamai apskaičiuoti insulino dozę pagal cukraus kiekį kraujyje, kaip koreguoti insulino dozes. Tėvų bendradarbiavimas, siekiant suteikti sveikatos žinių ir gebėjimų kitiems tėvams, formuoja vertybinę nuostatą, kad atsakingumas ir kruopštumas padeda geriau kontroliuoti cukrinį diabetą. Tėvai, kurie komentuoja ir pataria, tampa lyderiais šioje socialinėje grupėje, nes duoda patarimų ir pamokymų.

Tyrimu nustatyta, kad tėvai socialinėje grupėje taip pat aktyviai domisi diabeto kontrolei skirtomis technologijomis. Diskusijose vyrauja aktualūs klausimai, susiję su gliukozės sensoriais, insulino pompomis ir įvairiomis išmaniosiomis programėlėmis. Tėvai klausia:

„Sveiki, gal galite paaiškinti kuo skiriasi Dexcom nuo Libre 2?“

„Sveiki, mes naujokai, gal patarsite kokias priemones rinktis sekti cukraus kiekiui.“

„Sveiki, patarkite, kur įsigyti Libre 1 sensorių?“

Tėvai, kurie augina cukriniu diabetu sergančius vaikus, labai domisi išmaniosiomis technologijomis, padedančiomis kontroliuoti ligą (telefono programėlės, išmanieji laikrodžiai, rodantys vaiko cukraus kiekį kraujyje):

> *„Padėkite pajungti, kokia čia programėlė turi tikti?“*
> *„Sveiki, su kokiais laikrodžių modeliais galima matyti cukrų?“*
> *„Sveiki, techninis klausimas. Libre1 su kokia programa paleidžiat šiais laikais su Androide? Ačiū.“*

Įrašai socialiniuose tinkluose rodo, kad tėvai, bendraudami su kitais tėvais „Facebook“ grupėje, turi galimybę sužinoti apie naujausias technologijas, net jei jų nenaudoja, o kai kuriems šios diskusijos padeda pasirinkti konkrečias priemones:

> *„Aš patarčiau tikrai rinktis Dexcom, o ne Libre1, nes Dexcom pasižymi savo tikslumu.“*
> *„Tikrai pereikite ant sensorių, jų yra ir galima pasirinkti, bus žymiai lengviau.“*
> *„Pompos jos irgi dabar išsigelbėjimas.“*
> *„O kokia sistema naudojama? Jei xdrip, tai tinka daug kas, pavyzdžiui Mi band.“*
> *„Aš vaiko cukrų per Galaxy watch stebiu.“*
> *„Aš naudoju programėles telefone, parašykit man, parodysiu Jums, kaip viskas veikia.“*
> *„Dirbtinė kasa, man labai padeda, visai kitoks gyvenimas, ir lengviau valdyti vaiko ligą.“*

Dalydamiesi patirtimis ir padėdami vieni kitiems, tėvai įgyja sveikatos žinių, įgūdžių, leidžiančių pagerinti ir palengvinti I tipo diabeto kontrolę naudojant įvairias diabeto valdymo technologijas:

> *„Ačiū, išbandėme pompą ir tikrai kitas gyvenimas, ir viskas suprantama, o aš bijojau pabandyti.“*
> *„Mes pradėjome naudoti laikrodžius, kurie rodo vaiko cukraus kiekį kraujyje, kaip patogu, viską matai.“*
> *„Ačiū Jums labai už viską, dabar žinosiu, ką rinktis.“*

Tyrimu atskleista, kad tėvai, kurie augina I tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus, ieško informacijos apie sveikatos technologijas (sensoriai, pompos, mobilieji telefonai ir juose esančios programėlės). Šios technologijos, skirtos cukraus kiekiui kraujyje stebėti, ne tik palengvina ligos kontrolę ir kasdienę dienotvarkę, bet ir leidžia per nuotolį sužinoti, kaip

vaikui pačiam sekasi kontroliuoti cukraus kiekį kraujyje. Kitas svarbus aspektas tėvams yra gebėjimas pasirinkti ir naudoti technologijas gliukozės stebėjimui ir ligos kontrolei.

Išanalizavus socialinio tinklo tėvų grupės įrašus paaiškėjo, kad tėvai ieško ne tik informacijos apie ligos valdymą, bet ir emocinės paramos. Tėvai ypač aktyviai dalijasi savo išgyvenimais ir klausia patarimų, kaip susitaikyti su vaiko liga. Tai iliustruoja įrašai:

> *„Sveiki, mes naujokai, sakykite ar visada bus taip sunku? Atrodo gyvenimas slysta iš po kojų.“*
>
> *„Kaip įveikti stresą ir nerimą? Nes negaliu ir naktimis normaliai miegoti?“*
>
> *„Laba diena, gal žinote psichologę, kuri dirbtų su tokiais tėveliais?“*

Išanalizavus kitų tėvų patarimus ir komentarus, kaip įveikti neigiamas emocijas ir greičiau susigyventi su vaiko liga, nustatyta, kad pabrėžiamas patirtinis mokymasis ir suvokimas, kad bendruomenės palaikymas padeda susitaikyti su liga ir išlaikyti tėvams emocinę pusiausvyrą, savotiškai nusiraminti ir susitaikyti su vaiko liga:

> *„Žinokite, viskas susitvarkys, iš pradžių taip būna, tačiau priimkite vaiko ligą kaip darbą ir pamatysit kiek daug visko nuveiksite.“*
>
> *Aš galiu patarti taip, gyvenkite, kaip gyvenote prieš ligą, tai ne nuosprendis, tai tik liga, kuri nesugriauna gyvenimo, o manau, kaip tik nuspalvina kitomis spalvomis.“*
>
> *„Yra puiki psichologė [vardas], kreipkitės, ji tikrai gali padėti.“*

Tyrimas rodo, kad tėvai, tarpusavyje bendraudami ir bendradarbiaudami, išmoksta suvaldyti neigiamas emocijas, ima priimti vaiko ligą kaip faktą ir kasdienybę, atranda naujų patirčių ir naujų draugų, turinčių panašios patirties. Tyrimas taip pat išryškino, kad jeigu tėvai negali padėti vieni kitiems, jie informuoja sunerimusius tėvus apie specialistus, į kuriuos jie gali kreiptis pagalbos, pasidalija kontaktais.

Atlikus socialinio tinklo „Facebook“ grupės įrašų analizę paaiškėjo, kad grupė tėvams yra ne tik informacijos paieškos, bet ir mokymosi bei tarpusavio pagalbos erdvė. Analizuoti įrašai rodo, kad tėvai aktyviai užduoda klausimus apie ligos valdymą, dalijasi asmenine patirtimi, aptaria išbandytus sprendimus ir reflektuoja jų rezultatus. Kiti grupės nariai teikia rekomendacijas, praktinius pavyzdžius ir emocinį palaikymą. Taip vyksta patirtinis mokymasis – tėvai mokosi vieni iš kitų, įgyja naujų žinių apie ligos kontrolę, ugdosi praktinius įgūdžius ir stiprina pasitikėjimą savo gebėjimu valdyti vaiko ligą. Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad socialinio tinklo bendruomenė veikia kaip neformalaus mokymosi aplinka, kurioje formuojasi ne tik sveikatos žinios, bet ir ligos valdymui svarbios nuostatos bei tarpusavio paramos praktikos.

Diskusija

Šio tyrimo rezultatai rodo, kad socialinio tinklo „Facebook“ bendruomenė tėvams yra ne tik informacijos paieškos, bet ir neformalaus mokymosi erdvė. Analizuoti įrašai atskleidė, kad tėvai neapsiriboja informacijos gavimu – jie aktyviai dalijasi patirtimi, aptaria praktinius ligos valdymo sprendimus, reflektuoja jų veiksmingumą ir taip ugdosi ligos kontrolei reikalingas kompetencijas. Tokie rezultatai leidžia socialinių medijų bendruomenes vertinti kaip svarbią sveikatos raštingumo ugdymo aplinką. Galima daryti prielaidą, kad socialinių medijų bendruomenė tampa svarbia erdve, kurioje tėvai gali gauti informaciją, dalytis patirtimi ir ugdytis praktinius ligos valdymo įgūdžius. Rezultatai gali būti interpretuojami remiantis patirtinio mokymosi prieiga. Analizuoti įrašai parodė, kad tėvai ne tik ieško informacijos, bet ir mokosi iš kitų tėvų praktinių patirčių. Diskusijose aptariami konkretūs ligos valdymo atvejai, siūlomi sprendimai, o vėliau dalijamasi jų taikymo rezultatais. Toks patirties reflektavimas ir praktinių žinių perdavimas sudaro sąlygas ugdytis ligos valdymui reikalingas kompetencijas. Todėl socialinio tinklo bendruomenę galima vertinti kaip neformalaus mokymosi ir sveikatos raštingumo ugdymo aplinką. Šio tyrimo rezultatai sutampa su kitų mokslininkų atliktų tyrimų išvadomis. Užsienio mokslininkai pabrėžia, kad socialiniai tinklai gali būti svarbus informacijos šaltinis tėvams, kurie augina lėtinėmis ligomis sergančius vaikus, nes šiose platformose galima greitai gauti patarimų, emocinę paramą ir praktinių rekomendacijų (Frey, Bonfiglioli, Brunner ir Frawley, 2022). Taip pat atskleista, kad tėvų įsitraukimas į socialinių medijų bendruomenę gali padėti geriau suprasti ligą ir sumažinti patiriamą stresą (Holtz ir Mitchell, 2023). Vadinasi, socialinių medijų erdvė gali padėti tėvams rasti tinkamą informaciją apie 1 tipo cukrinio diabeto ligos valdymą čia ir dabar.

Tyrimas atskleidė, kad socialinio tinklo bendruomenėje tėvai aktyviai dalijasi patirtimi ir praktiniais patarimais. Tokia tarpusavio pagalba leidžia tėvams ne tik gauti reikiamos informacijos, bet ir mokytis vieniems iš kitų. Tai patvirtina ir kitų tyrimų rezultatai, rodantys, kad virtualios paramos grupės skatina bendruomeniškumą, mažina socialinę izoliaciją ir suteikia galimybę dalytis patirtimi su kitais tėvais (Titgemeyer ir Schaaf, 2022). Taigi galima daryti išvadą, kad socialinių tinklų bendruomenė tampa svarbia socialinės paramos ir mokymosi erdve.

Šiame tyrime atsiskleidė ir kitas svarbus aspektas: tėvai socialinio tinklo „Facebook“ grupėje ir patys randa emocinę paramą. Vaikui diagnozavus I tipo cukrinį diabetą, tėvai dažniausiai patiria stresą, nerimą ir kitų emocinių išgyvenimų, todėl jiems svarbu bendrauti su kitais tėvais, turinčiais panašios patirties. Kiti autoriai taip pat pabrėžia, kad vaiko lėtinės ligos diagnozė gali sukelti reikšmingą psichologinį stresą tėvams, o bendravimas su panašią patirtį turinčiomis šeimomis padeda susidoroti su emociniais iššūkiais (Streisand ir kt., 2008; Whittemore ir kt., 2012). Socialinių tinklų bendruomenės gali tapti svarbia emocinės paramos ir patirties mainų erdve tėvams, auginantiems lėtinėmis ligomis sergančius vaikus (Holtz ir kt., 2023). Tokios bendruomenės leidžia tėvams jaustis suprastiems ir

išgirstiems, o tai gali turėti teigiamą poveikį jų psichologinei savijautai.

Apibendrinant galima teigti, kad socialinių medijų erdvė gali būti reikšminga sveikatos žinių ir įgūdžių aplinka tėvams, kurie augina 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus. Tokios bendruomenės gali prisidėti prie geresnio ligos valdymo, padėti tėvams susidoroti su kasdieniais iššūkiais, susijusiais su vaiko liga, ir ugdyti pozityvias vaiko nuostatas dėl sveikatos saugojimo ir stiprinimo, padėti jam gyventi kokybišką gyvenimą. Socialinio tinklo „Facebook" bendruomenė tėvams atlieka kelias funkcijas: suteikia galimybę gauti aktualios informacijos, dalytis patirtimi, gauti emocinę paramą ir mokytis iš kitų tėvų praktinių patirčių. Tyrimo rezultatai leidžia socialinių medijų bendruomenes vertinti kaip reikšmingą neformaliojo mokymosi ir sveikatos raštingumo ugdymo aplinką. Vis dėlto svarbu atkreipti dėmesį į informacijos patikimumo užtikrinimą: svarbi kokybiškos pagalbos ir saugaus informacijos naudojimo prielaida gali būti specialistų dalyvavimas tokiose bendruomenėse.

Išvados

1. Atlikus duomenų analizę, tyrimu atskleista, kad tėvai, kurie augina 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus, socialinių medijų erdvėje aktyviai diskutuoja apie įvairius ligos valdymo aspektus, dalijasi patirtimi, gauna žinių, ugdosi praktinius lėtinės ligos valdymo įgūdžius ir formuojasi pozityvias nuostatas sveikatos saugojimo ir stiprinimo klausimais.
2. Tyrimu nustatyta, kad tėvai ieško informacijos apie mitybą, fizinį aktyvumą, cukraus kiekio kraujyje kontrolę, insulino dozavimą, diabeto kontrolei skirtas technologijas ir psichologinę pagalbą. Apibendrinant galima teigti, kad socialinių medijų bendruomenės gali būti reikšminga sveikatos žinių, įgūdžių, vertybinių nuostatų ir tarpusavio paramos aplinka tėvams, auginantiems 1 tipo cukriniu diabetu sergančius vaikus. Vis dėlto svarbu, kad socialiniame tinkle dalyvautų profesionalas, kuris neleistų sklisti nepatikimai informacijai ir klaidinti kitų tėvų, socialinių medijų vartotojų. Todėl tėvams svarbu įvertinti ir atsirinkti socialines medijas, kuriose informacija būtų patikima ir patikrinta. Vienas svarbiausių socialinių medijų pasirinkimo kriterijų – kad tokiose bendruomenėse dalyvautų ir sveikatos priežiūros specialistai, padedantys užtikrinti pateikiamos informacijos patikimumą.

Literatūra

Atkinson, P. ir Coffey, A. (1997). Analysing documentary realities. Iš D. Silverman (Ed.). *Qualitative research: Theory, method and practice.* Sage.

Atkinson, P. ir Coffey, A. (2004). Analysing documentary realities. Iš D. Silverman (Ed.). *Qualitative research: Theory, method and practice* (2nd ed.). Sage.

Boogerd, E. A., Maas-van Schaaijk, N. M., Noordam, C., Marks, H. J. G. ir Verhaak, C. M. (2015). Parents‘ experiences, needs, and preferences in pediatric diabetes care: Suggestions for improvement of care and the possible role of the Internet. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*. https://doi.org/10.1111/jspn.12118.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. https://doi.org/10.3316/QRJ0902027.

Buzás, N., Horváth, M. D., Tesch, Z. ir Hallgató, E. (2023). How online peer support affects management efficacy and mitigates difficulties of parents caring for children with type 1 diabetes. *Primary Care Diabetes,* 17(6), 607–611. https://doi.org/10.1016/j.pcd.2023.09.003.

Crowe, S., Cresswell, K., Robertson, A., Huby, G., Avery, A. ir Sheikh, A. (2011). The case study approach. *BMC Medical Research Methodology,* 11, 100. https://doi.org/10.1186/1471-2288-11-100.

Doutreluingne, I., Hellemans, H., Toelen, J. ir Casteels, K. (2025). Perspective of parents of children with type 1 diabetes on the future of their child: A qualitative study. *BMJ Paediatrics Open.* https://doi.org/10.1136/bmjpo-2025-003387.

Frey, R., Bonfiglioli, C., Brunner, M. ir Frawley, J. (2022). Parents' use of social media as a health information source for their children: A scoping review. *Academic Pediatrics*, 22(4), 526–539. https://doi.org/10.1016/j.acap.2021.12.006.

Haegele, J. A., Holland, S. K. ir Hill, E. (2022). Understanding parents' experiences with children with type 1 diabetes: A qualitative inquiry. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(1), 554. https://doi.org/10.3390/ijerph19010554.

Higienos institutas. (2023). *Cukrinio diabeto rodikliai Lietuvoje* [infografikas]. Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema. https://sveikstat.hi.lt/infographic.aspx?ing_uid=45.

Holtz, B. ir Mitchell, K. (2023). Supporting parents of children with type 1 diabetes: Experiment comparing message and delivery types. *JMIR Formative Research*, 7, e41193. https://doi.org/10.2196/41193.

International Diabetes Federation. (2021). *IDF diabetes atlas* (10th ed.). https://www.diabetesatlas.org.

Kimbell, B., Lawton, J., Boughton, C., Hovorka, R. ir Rankin, D. (2021). Parents' experiences of caring for a young child with type 1 diabetes: A systematic review and synthesis of qualitative evidence. *BMC Pediatrics*, 21, 160. https://doi.org/10.1186/s12887-021-02569-4.

Nordfeldt, S., Ängarne-Lindberg, T., Nordwall, M. ir Krevers, B. (2013). Parents of adolescents with type 1 diabetes: Their views on information and communication needs and internet use. *PLoS ONE*, 8(4), e62096. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0062096.

Streisand, R., Mackey, E. R. ir Herge, W. (2010). Associations of parent coping, stress, and glycemic control in children with type 1 diabetes. *Journal of Pediatric Psychology*, 35(9), 1024–1032.

Titgemeyer, S. C. ir Schaaf, C. P. (2022). Facebook support groups for pediatric rare diseases: Cross-sectional study to investigate opportunities, limitations, and privacy concerns. *JMIR Pediatrics and Parenting*, 5(1), e31411. https://doi.org/10.2196/31411.

Ustilaitė, S., Kuginytė-Arlauskienė, I. ir Cvetkova, L. (2011). Šeimų, auginančių neįgalius vaikus, vidinio ir socialinio gyvenimo pokyčiai. *Socialinis darbas*, 10(1), 20–26.

Whittemore, R., Jaser, S., Chao, A., Jang, M. ir Grey, M. (2012). Psychological experience of parents of children with type 1 diabetes: A systematic mixed-studies review. *The Diabetes Educator*, 38(4), 562–579. https://doi.org/10.1177/0145721712445216.

Zhao, H., Chen, Y., Gao, Y., Zhong, J., Luo, J., Xie, Y. ir Guo, J. (2025). Parents of children with type 1 diabetes experienced more parent-specific distress than parents of adolescents in China. *Pediatric Diabetes*. https://doi.org/10.1155/pedi/5210513.

INFORMATION SEARCH AND EXPERIENCE SHARING FOR PARENTS RAISING CHILDREN WITH TYPE 1 DIABETES

Prof. dr. Vida Gudžinskienė
Mykolas Romeris University, Lithuania

dr. Indrė Čergelytė-Podgrušienė
Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary

The aim of the study is to identify the information needs and experiences of parents raising children with type 1 diabetes within the Facebook community. This study focuses on the experiences of parents raising children with type 1 diabetes who participate in a Facebook community to seek information and share experiences related to the disease. Type 1 diabetes is a chronic condition requiring continuous monitoring, daily decision-making and the active involvement of parents in disease management. Therefore, access to reliable information and support is essential to ensure effective disease control and maintain the child's quality of life. In recent years, social media platforms have become an increasingly important source of health-related information and peer support for parents managing chronic childhood conditions. This article presents the results of a document analysis based on posts from a Facebook group for parents of children with diabetes, which was conducted using a case study method. The selected group met several criteria: it included healthcare professionals such as a diabetes nurse and a psychologist, as well as representatives of a diabetes association; it was actively moderated to ensure that shared information aligned with evidence-based recommendations; it united parents raising children with diabetes; and it demonstrated high activity, with approximately six to eight posts per day and more than 1,000 members. This context enabled the analysis of informational and experiential aspects of communication within the community. Posts were collected from September 2023 to September 2024, resulting in 310 entries in total related to health topics. The study adhered to key ethical principles, including voluntariness, confidentiality, anonymity, and data protection. The name of the Facebook group was not disclosed to protect participants' privacy. Data collection focused exclusively on health-related content, which was identified using keywords such as ‚health', ‚control', ‚nutrition', ‚physical activity', ‚emotions', and ‚help'. The selected posts, along with their associated comments and responses, were categorised by theme and analysed using qualitative content analysis.

Research questions: 1) What is the most relevant health information sought by parents raising children with type 1 diabetes in the Facebook community? 2) What experiences and practical advice do parents share on Facebook? The study adhered to the fundamental ethical principles of social science research, namely voluntariness, confidentiality, anonymity and

data protection. As the research data was collected from a private Facebook group, permission to analyse the posts for scientific purposes was obtained from the administrators of the group prior to data collection. To ensure the anonymity of the study participants, all personal data and identifying characteristics (such as first and last names, usernames, and any other information that could reveal personal identity) were removed from the analysed records. The group's name was not disclosed during the study to protect the privacy of community members. The collected data was used solely for research purposes.

The findings revealed that parents actively seek and share information on several key areas of diabetes management, such as nutrition, physical activity, blood glucose control, insulin dosing, diabetes-related technologies and psychological support. These areas reflect the complexity of living with a chronic condition and highlight the need for practical and emotional support. The results suggest that social media communities not only serve as sources of information, but also as platforms for experiential learning and peer-to-peer knowledge exchange. Parents frequently exchange advice on dietary management, including calculating carbohydrates, fats and proteins, and meal planning. Discussions related to physical activity focus on its impact on blood glucose levels, suitable sports, and adjusting insulin during exercise. These findings suggest that parents actively seek practical, experience-based knowledge to complement formal medical guidance. Furthermore, parents often report applying the advice they receive within the community to real-life situations, thereby developing practical disease management skills. The study also highlights the importance of rapid information exchange within social media environments. Parents often receive responses within minutes, which is particularly important in situations requiring immediate decision-making. This immediacy helps parents to manage acute situations and boosts their confidence in dealing with everyday challenges associated with diabetes care. Furthermore, active participation in the community fosters health literacy and a sense of empowerment among parents.

The findings emphasise the importance of emotional support provided within the community, beyond informational support. Parents share their personal experiences, express their concerns and seek reassurance from others who are facing similar challenges. This peer interaction reduces feelings of isolation and supports emotional adaptation to the child's diagnosis, promoting acceptance of the chronic condition. The results suggest that social media communities play a significant role in addressing the informational and psychosocial needs of parents. A key finding of the study is the importance of content moderation and reliable information. In critical situations such as hypoglycaemia or hyperglycaemia, parents often seek immediate assistance and expect timely, accurate guidance. In these cases, group administrators — particularly healthcare professionals — provide evidence-based recommendations, helping to stabilise the child's condition and reduce potential risks. This finding highlights that the quality and credibility of information are as important as its availability in online health communities. Furthermore, the study revealed a strong interest among parents in technologies that support diabetes management, including mobile applications, glucose monitoring systems and wearable devices. Discussions within the community help parents to make informed

decisions about selecting and using these technologies, which can significantly improve disease control and daily management

In summary, social media can be a valuable source of health knowledge and skills for parents raising children with type 1 diabetes. Such communities can contribute to better disease management, helping parents to cope more easily with the daily challenges associated with their child's condition. They can also foster positive attitudes in children regarding health maintenance and promotion, helping them to lead a high-quality life. The Facebook community serves several functions for parents, providing an opportunity to access relevant information, share experiences, receive emotional support and learn from the practical experiences of other parents. The results of the study allow us to view social media communities as significant environments for non-formal learning and health literacy education. However, it is important to ensure the reliability of information, so the participation of specialists in such communities is essential to provide high-quality support and ensure the information is used safely.

Keywords: *1 type diabetes, children, information searching, social media.*

Indrė Čergelytė-Podgrušienė, socialinių mokslų (edukologija) daktarė, Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Sveikatos mokslų instituto Slaugos katedra. Mokslinių tyrimų kryptys: sveikatos įgūdžiai, sveikatos apsauga, pacientų edukacija, sveikata ir švietimas, vaikų diabetas, slauga.

Indrė Čergelytė-Podgrušienė, Doctor of Social Sciences (Education), adjunct professor at the Institute of Educational Sciences and Social Work at the Faculty of Human and Social Studies at Mykolas Romeris University. Research areas: health skills, health protection, education of patients, health and education, diabetes in children, nursing.

Vida Gudžinskienė, socialinių mokslų (edukologija) daktarė, Mykolo Romerio universiteto Žmogaus ir visuomenės studijų fakulteto Edukologijos ir socialinio darbo instituto profesorė. Mokslinių tyrimų kryptys: gyvenimo įgūdžių ugdymas(is), ugdymo proceso modeliavimas, sveikatos saugojimas, stiprinimas ir ugdymas, įvairių besimokančių asmenų kompetencijų raiška, socialinių kompetencijų ugdymas, socialinių darbuotojų ir pedagogų rengimas.

Vida Gudžinskienė, Doctor of Social Sciences (Education), professor at the Institute of Educational Sciences and Social Work at the Faculty of Human and Social Studies at Mykolas Romeris University. Research areas: modelling of educational process, (self) development of life skills, health protection, promotion and (self)education, expression of different student competences, development of social competences, social worker and teacher training.